Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 8 november 2012*

”Artiklarna 20 FEUF och 21 FEUF — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artikel 51 — Direktiv 2003/109/EG — Tredjelandsmedborgare — Uppehållsrätt i en medlemsstat — Direktiv 2004/38/EG — Tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till unionsmedborgare — Tredjelandsmedborgare som varken följt med eller anslutit sig till en unionsmedborgare i den mottagande medlemsstaten och som är bosatt i unionsmedborgarens ursprungsstat — Tredjelandsmedborgarens uppehållsrätt i ursprungsmedlemsstaten för en unionsmedborgare som är bosatt i en annan medlemsstat — Unionsmedborgarskap — Grundläggande rättigheter”

I mål C-40/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, från Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Tyskland) genom beslut av den 20 januari 2011, som inkom till domstolen den 28 januari 2011, i förfarandet

Yoshikazu Iida

mot

Stadt Ulm,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av Silva de Lapuerta (referent), tillförordnad ordförande på tredje avdelningen, samt domarna K. Lenaerts, E. Juhász, T. von Danwitz och D. Šváby,

generaladvokat: V. Trstenjak,

justitiesekreterare: handläggaren A. Impellizzeri,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 mars 2012,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Yoshikazu Iida, genom T. Oberhäuser och W. Weh, Rechtsanwälte,

— Tysklands regering, genom T. Henze och A. Wiedmann, båda i egenskap av ombud,

— Belgiens regering, genom L. Van den Broeck och C. Pochet, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek och J. Vláčil, båda i egenskap av ombud,

— Danmarks regering, genom C.H. Vang, i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av L. D'Ascia, avvocato dello Stato,

— Nederländernas regering, genom C. Wissels, K. Bulterman och J. Langer, samtliga i egenskap av ombud,

— Polens regering, genom M. Szpunar, i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom S. Hathaway, därefter av A. Robinson, båda i egenskap av ombud, biträdda av R. Palmer, barrister,

— Europeiska kommissionen, genom C. Tufvesson och H. Krämer, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 15 maj 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av unionsrättsliga bestämmelser om tredjelandsmedborgares rätt att uppehålla sig i en medlemsstat och om unionsmedborgarskap.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Yoshikazu Iida och Stadt Ulm. Målet gäller Stadt Ulms beslut att neka Yoshikazu Iida uppehållsrätt i Tyskland, med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, s. 77 och rättelser i EUT 2004, L 229, s. 35, och i EUT L 197, 2005, s. 34), och i samband härmed neka honom uppehållskort.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

Direktiv 2003/109

3 Artikel 1 a i rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (EUT L 16, s. 44), med rubriken ”Innehåll”, har följande lydelse:

”I detta direktiv fastställs

a) villkoren för en medlemsstats beviljande och återkallande av ställning som varaktigt bosatt för tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på dess territorium, inklusive de rättigheter som är förbundna med denna ställning, och …”

4 Artikel 3 i samma direktiv har rubriken ”Räckvidd”. Artikel 3.1 och 3.2 har följande lydelse:

”1. Detta direktiv skall tillämpas på tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på en medlemsstats territorium.

2. Detta direktiv skall inte tillämpas på tredjelandsmedborgare som

a) är bosatta för att ägna sig åt studier eller genomgå yrkesutbildning,

b) har rätt till bosättning i en medlemsstat på grundval av tillfälligt skydd eller som har ansökt om rätt till bosättning på den grunden och väntar på beslut om sin ställning,

c) har rätt till bosättning i en medlemsstat på grundval av alternativa skyddsformer, i enlighet med internationella åtaganden, nationell lagstiftning eller praxis i medlemsstaterna eller som har ansökt om rätt till bosättning på den grunden och väntar på ett beslut om sin ställning,

d) är flyktingar eller har ansökt om flyktingstatus men ännu inte fått slutligt besked,

e) är bosatta uteslutande av tillfälliga skäl som ’au pair’ eller säsongsarbetare, eller som arbetstagare som utstationerats av en tjänsteleverantör för att tillhandahålla gränsöverskridande tjänster, eller som leverantör av gränsöverskridande tjänster eller i de fall då deras uppehållstillstånd formellt begränsats,

f) har en rättslig ställning som omfattas av bestämmelserna i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser, 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser, 1969 års konvention om särskilda delegationer eller 1975 års Wienkonvention om staters representation i deras förbindelser med internationella organisationer av universell karaktär.”

5 I artikel 4.1 i nämnda direktiv stadgas följande:

”En medlemsstat skall bevilja ställning som varaktigt bosatt till tredjelandsmedborgare som varit lagligen och oavbrutet bosatta inom dess territorium i fem år omedelbart före inlämnandet av den relevanta ansökningen.”

6 Artikel 5 i direktiv 2003/109, med rubriken ”Villkor för att förvärva ställning som varaktigt bosatt”, har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall kräva att tredjelandsmedborgarna styrker att de för egen räkning och för de familjemedlemmar gentemot vilka de har försörjningsansvar förfogar över följande:

a) Stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de skall kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. Medlemsstaterna skall bedöma dessa försörjningsmedel med hänsyn till vilken typ av medel det rör sig om och inkomsternas regelbundenhet, och får beakta nivån för minimilöner och -pensioner, innan ansökan om ställning som varaktigt bosatt lämnades in.

b) En sjukförsäkring avseende alla risker som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av.

2. Medlemsstaterna får kräva att tredjelandsmedborgare följer villkoren för integrering i enlighet med nationell lagstiftning.”

7 Artikel 7 i direktiv 2003/109 har rubriken ”Förvärv av ställning som varaktigt bosatt”. I artikel 7.1 och 7.3 stadgas följande:

”1. För att förvärva ställning som varaktigt bosatt skall tredjelandsmedborgaren lämna in en ansökan till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där han/hon är bosatt. Ansökan skall åtföljas av dokumentation i enlighet med nationell lagstiftning som styrker att han/hon uppfyller villkoren i artiklarna 4 och 5 samt, i förekommande fall, av en giltig resehandling eller en bestyrkt kopia av denna.

Den dokumentation som avses i det första stycket får även inbegripa dokumentation i fråga om lämplig bostad.

…

3. Om villkoren i artiklarna 4 och 5 är uppfyllda och om personen inte utgör ett hot i den mening som avses i artikel 6, skall den berörda medlemsstaten bevilja tredjelandsmedborgaren i fråga ställning som varaktigt bosatt.”

8 Artikel 8 i detta direktiv har rubriken ”EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta”. I artikel 8.1 och 8.2 stadgas följande:

”1. Ställning som varaktigt bosatt skall vara permanent om inte annat följer av artikel 9.

2. Medlemsstaterna skall till en varaktigt bosatt utfärda ett EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Tillståndet skall gälla i minst fem år. Det skall, i förekommande fall på ansökan, förnyas automatiskt när det löper ut.”

Direktiv 2004/38

9 Kapitel I i direktiv 2004/38 har rubriken ”Allmänna bestämmelser” och innehåller artiklarna 1–3.

10 Artikel 2 i detta direktiv, med rubriken ”Definitioner”, har följande lydelse:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. unionsmedborgare: varje person som är medborgare i en medlemsstat;

2. familjemedlem:

   a) make eller maka,

   b) den partner med vilken unionsmedborgaren har ingått ett registrerat partnerskap på grundval av lagstiftningen i en medlemsstat, om den mottagande medlemsstatens lagstiftning behandlar registrerade partnerskap som likvärdiga med äktenskap och i enlighet med villkoren i relevant lagstiftning i den mottagande medlemsstaten,

   c) släktingar i rakt nedstigande led som är under 21 år eller är beroende för sin försörjning, även till maken eller makan eller till sådan partner som avses i b,

   d) de underhållsberättigade släktingar i rakt uppstigande led, även till maken eller makan eller till sådan partner som avses i b.

3) mottagande medlemsstat: den medlemsstat dit unionsmedborgaren reser för att utöva sin rätt att fritt röra sig eller uppehålla sig.”

11 Artikel 3 i direktiv 2004/38, med rubriken ”Förmånstagare”, har följande lydelse:

”1. Detta direktiv skall tillämpas på alla unionsmedborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i samt på de familjemedlemmar enligt definitionen i artikel 2.2 som följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren.

2. Utan att det påverkar de berördas personliga rätt att fritt röra sig eller uppehålla sig, och i överensstämmelse med nationell lagstiftning, skall den mottagande medlemsstaten underlätta inresa och uppehåll för följande personer:

a) Alla andra familjemedlemmar, oavsett medborgarskap, som inte omfattas av definitionen i artikel 2.2, om de i det land från vilket de har kommit är beroende av eller bor hos den unionsmedborgare som har primär uppehållsrätt eller om det av allvarliga hälsoskäl absolut krävs att unionsmedborgaren personligen tar hand om familjemedlemmen.

b) Den partner med vilken unionsmedborgaren har ett varaktigt vederbörligen bestyrkt förhållande.

Den mottagande medlemsstaten skall företa en noggrann undersökning av de personliga förhållandena och motivera ett eventuellt beslut att neka dessa personer inresa till eller att uppehålla sig i den medlemsstaten.”

12 I kapitel III i samma direktiv, med rubriken ”Uppehållsrätt”, behandlas villkoren för unionsmedborgares och deras familjemedlemmars utövande av sin rätt att uppehålla sig i medlemsstaterna. Kapitlet innehåller artiklarna 6, 7 och 10.

13 I artikel 6 i direktiv 2004/38 föreskrivs följande:

”1. Unionsmedborgare skall ha rätt att uppehålla sig på en annan medlemsstats territorium i högst tre månader ...

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall också tillämpas på familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, som följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren och som innehar ett giltigt pass.”

14 Artikel 7 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”1. Varje unionsmedborgare skall ha rätt att uppehålla sig inom en annan medlemsstats territorium under längre tid än tre månader ...

2. Uppehållsrätten enligt punkt 1 skall även omfatta familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat när de följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren i den mottagande medlemsstaten ...”

15 Artikel 10 i samma direktiv, med rubriken ”Utfärdande av uppehållskort”, har följande lydelse:

”1. Uppehållsrätten för unionsmedborgares familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat skall intygas genom att en handling som kallas ’uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem’ utfärdas senast sex månader efter det att ansökan lämnades in. Ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort skall utfärdas omedelbart.

2. För utfärdande av ett uppehållskort skall medlemsstaterna begära att följande handlingar visas upp:

…

c) Beviset om registrering eller i avsaknad av ett registreringssystem, ett annat bevis på att den unionsmedborgare som de följer med eller ansluter sig till har hemvist i den mottagande medlemsstaten.

d) I de fall som avses i artikel 2.2 c och d, handlingar som styrker att villkoren i de bestämmelserna är uppfyllda.

…”

Tysk rätt

16 Under rubriken ”Uppehållstillstånd” i 7 § i lagen om uppehållsrätt, arbete och integrering av utlänningar på det federala territoriet (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet) (nedan kallad AufenthG), föreskrivs följande:

”1. Uppehållstillstånd är tidsbegränsat. Det beviljas för de ändamål som anges nedan. När det är motiverat kan uppehållstillstånd också beviljas för ett ändamål som inte anges i denna lag.

2. Uppehållstillstånd ska tidsbegränsas med hänsyn till det avsedda ändamålet med vistelsen. Om en väsentlig förutsättning för att bevilja, förlänga eller fastställa giltighetstiden inte längre gäller, kan giltighetstiden också förkortas i efterhand.”

17 Enligt 18 § AufenthG, med rubriken ”Anställning”, gäller följande:

”1. Tillstånd för utländska anställda avgörs av det ekonomiska läget i Tyskland med beaktande av förhållandena på arbetsmarknaden och kravet att bekämpa arbetslösheten på ett effektivt sätt. Internationella avtal påverkas inte.

2. En utlänning kan beviljas uppehållstillstånd för att utöva yrkesverksamhet, om den federala arbetsförmedlingen (Bundesagentur für Arbeit) har gett sitt medgivande enligt 39 § eller det genom förordning enligt 42 § eller ett internationellt avtal föreskrivs att yrkesverksamhet får utövas utan medgivande från nämnda arbetsförmedling. Om den federala arbetsförmedlingen har förenat sitt medgivande med några inskränkningar ska dessa anges i uppehållstillståndet.

3. Uppehållstillstånd för att utöva yrkesverksamhet enligt andra stycket ovan för vilken ingen kvalificerad yrkesutbildning krävs får bara utfärdas om detta föreskrivs i ett internationellt avtal eller om uppehållstillstånd med stöd av en förordning får utfärdas för denna anställning enligt 42 §.

4. Uppehållstillstånd för att utöva yrkesverksamhet enligt andra stycket för vilken kvalificerad yrkesutbildning krävs får bara utfärdas för yrkesverksamhet i en yrkesgrupp som har godkänts enligt 42 § genom förordning. Om det är motiverat kan uppehållstillstånd utfärdas för yrkesverksamhet om det finns ett allmänt, i synnerhet ett regionalt, ekonomiskt eller arbetsmarknadspolitiskt intresse av att yrkesverksamheten utövas.

5. Uppehållstillstånd enligt andra stycket och 19 § får bara utfärdas om det finns ett konkret erbjudande om anställning.”

18 39 § AufenthG har rubriken ”Tillstånd att anställa en utlänning”. I 39 § andra till fjärde styckena föreskrivs följande:

”2. Den federala arbetsförmedlingen kan enligt 18 § ge sitt medgivande till att uppehållstillstånd utfärdas för utövande av yrkesverksamhet

1 a) om anställningen av utlänningar inte inverkar negativt på arbetsmarknaden, särskilt vad gäller sysselsättningsstrukturen, regionen och näringsgrenarna, och

b) om inga tyska arbetstagare eller utlänningar som är jämställda med dessa i rättsligt hänseende när det gäller att ta en anställning, eller andra utlänningar som enligt unionsrätten har prioriterat tillträde till arbetsmarknaden står till förfogande för att anställas, eller

2) om den federala arbetsförmedlingen genom en prövning enligt första meningen punkt 1 a och b med avseende på enskilda yrkesgrupper eller enskilda näringsgrenar har fastställt att det är försvarbart i arbetsmarknadsmässigt och integrationspolitiskt hänseende att besätta de lediga platserna med utländska sökande,

och om utlänningen inte anställs med sämre arbetsvillkor än dem som gäller för jämförbara tyska arbetstagare. Tyska arbetstagare och utlänningar som är jämförbara med dessa står också till förfogande för anställningen även om de bara kan förmedlas arbete med stöd från den federala arbetsförmedlingen. Den arbetsgivare som ska anställa en utlänning för vilken medgivande krävs ska lämna upplysningar till den federala arbetsförmedlingen om lön, arbetstider och andra arbetsvillkor.

…

4. När medgivande ges kan anställningstiden och yrkesverksamheten bestämmas och anställningen begränsas till vissa företag eller distrikt.”

19 28 § AufenthG har rubriken ”Familjeåterförening med tyska medborgare”. 28 § första stycket första meningen har följande lydelse:

”1. Uppehållstillstånd ska utfärdas för

1) utländsk make eller maka till en tysk medborgare,

2) utländskt minderårigt ogift barn till en tysk medborgare,

3) utländsk förälder till en minderårig ogift tysk medborgare för utövande av vårdnad,

om den tyske medborgaren vistas stadigvarande i Tyskland.”

20 31 § AufenthG har rubriken ”Självständig uppehållsrätt för makar”. 31 § första och andra styckena har följande lydelse:

”1. Maken eller makan får en självständig uppehållsrätt i ett år för familjeåterförening om makarnas samlevnad upphör när

1) samlevnaden i Tyskland har varat lagenligt i minst två år, eller

2) utlänningen har avlidit under samlevnaden i Tyskland

och utlänningen fram till dess hade uppehållstillstånd, bosättningstillstånd eller EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta om han inte kunnat förlänga tillståndet i tid på grund av omständigheter som han inte rådde över. …

2. Enligt första stycket första meningen punkt 1 behöver samlevnaden i Tyskland inte ha pågått i två år om det, för att undvika en särskilt svår situation, är nödvändigt att låta maken eller makan fortsätta att uppehålla sig i Tyskland, såvida det inte är uteslutet att förlänga uppehållstillståndet för utlänningen …”

21 9a § AufenthG har rubriken ”EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta”. 9a § första och andra styckena har följande lydelse:

”1. EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är inte tidsbegränsat. 9 § första stycket andra och tredje meningarna gäller på motsvarande sätt. Om inget annat föreskrivs i denna lag är EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och bosättningstillstånd likvärdiga.

2. En utlänning ska beviljas EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt artikel 2 b i direktiv 2003/109/EG om

1) han sedan fem år tillbaka har uppehållit sig i Tyskland med uppehållstillstånd,

2) uppehället är säkerställt genom fasta, regelbundna och tillräckliga inkomster för honom och hans anhöriga, som är beroende av honom för sin försörjning.

3) han har tillräckliga kunskaper i tyska språket,

4) han har grundläggande kunskaper om rättsordningen och samhällsordningen och levnadsförhållandena i Tyskland,

5) inte tvingande skäl utgör hinder vilka är hänförliga till säkerhet eller ordning med beaktande av allvaret i eller typen av brott mot allmän ordning eller säkerhet eller den fara som utlänningen utgör med beaktande av bosättningstiden och befintliga band med Tyskland,

6) han har en lämplig bostad för sig och de familjemedlemmar som bor i hans hushåll.”

22 5 § första och andra styckena i Lagen om fri rörlighet för unionsmedborgare (Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern) av den 30 juli 2004 (nedan kallad FreizügG/EU) har följande lydelse:

”1. För unionsmedborgare och deras familjemedlemmar som har rätt till fri rörlighet och är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen utfärdas så snart som möjligt automatiskt ett intyg om uppehållsrätten.

2. För familjemedlemmar som har rätt till fri rörlighet och som inte är unionsmedborgare utfärdas automatiskt inom sex månader efter det att de har lämnat erforderliga uppgifter ett uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare med en giltighetstid på fem år. Familjemedlemmen får omedelbart ett intyg om att erforderliga uppgifter har lämnats.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

23 Japanske medborgaren Yoshikazu Iida gifte sig år 1998 med den tyska medborgaren N.-I. Deras dotter, Mia, föddes den 27 augusti 2004 och har medborgarskap i Tyskland, Japan och Förenta staterna.

24 I december 2005 flyttade familjen till Tyskland. Yoshikazu Iida erhöll i januari 2006 uppehållstillstånd för familjeåterförening enligt 28 § AufenthG. Han arbetar sedan februari 2006 heltid i Ulm enligt ett avtal om tillsvidareanställning och har en bruttoinkomst per månad på för närvarande cirka 4 850 euro. På grund av sina arbetstider befriades han från sin skyldighet enligt nationell rätt att delta i en integrationskurs.

25 Sommaren år 2007 började Yoshikazu Iidas hustru att arbeta på heltid i Wien. I början fortsatte makarna att leva tillsammans i Ulm och Wien men sedan januari 2008 lever de åtskilda även om de inte tagit ut äktenskapsskillnad. De har gemensam vårdnad om sin dotter. Sedan mars 2008 bor dock modern och dottern varaktigt i Wien där dottern studerar.

26 Yoshikazu Iida besöker sin dotter regelbundet, ett veckoslut per månad, i Wien. Ferierna tillbringar dottern för det mesta hos sin far i Ulm. De har även gjort gemensamma resor. Relationen till dottern är mycket god enligt vad Yoshikazu Iida uppgett för Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg.

27 Sedan dottern och hustrun flyttat var det uteslutet att tillämpa den självständiga uppehållsrätt som föreskrivs i 31 § AufenthG för Yoshikazu Iida, eftersom makarna inte levt tillsammans i Tyskland under minst två år. Det gjordes heller ingen ansökan om att undantag från detta villkor skulle tillämpas.

28 På grund av sin anställning i Ulm beviljades Yoshikazu Iida emellertid uppehållstillstånd enligt 18 § AufenthG, vilket förlängdes den 18 november 2010 till den 2 november 2012. Ett sådant uppehållstillstånd kan senare förlängas skönsmässigt.

29 Den 30 maj 2008 ansökte Yoshikazu Iida hos Stadt Ulm om ett ”uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare” enligt artikel 5 FreizügG/EU. Ansökan avslogs först av Stadt Ulm och Regierungspräsidium Tübingen (administrativ underavdelning i Tübingen), därefter genom dom av Verwaltungsgericht Sigmaringen (förvaltningsdomstol i Sigmaringen), med motiveringen att han inte hade rätt till ett sådant uppehållskort med stöd av unionsrätten.

30 Den 6 maj 2010 överklagade Yoshikazu Iida domen till Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg.

31 Yoshikazu Iida ansökte härutöver om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta med stöd av 9a § AufenthG. Ansökan återkallades dock senare.

32 Mot denna bakgrund beslutade Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Frågor avseende artiklarna 2, 3 och 7 i direktiv 2004/38: ...

a) Avses, särskilt mot bakgrund av artiklarna 7 och 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna [nedan kallad stadgan] och artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna [undertecknad i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen)], om man gör en vidare tolkning av artikel 2.2 d i direktiv 2004/38/EG, med ’familjemedlem’ också en förälder som är tredjelandsmedborgare och har vårdnad om ett barn som är unionsmedborgare, om denne inte är beroende av detta barn för sin försörjning?

b) Om föregående fråga besvaras jakande: Gäller direktiv 2004/38 för denna förälder gentemot det utflyttade barnets ursprungsmedlemsstat också utan att det är fråga om ’medföljande’ eller ’anslutning’, när denna förälder fortsätter att vara bosatt i barnets ursprungsstat, särskilt mot bakgrund av artiklarna 7 och 24 i stadgan och artikel 8 i Europakonventionen, om man gör en vidare tolkning av artikel 3.1 i direktivet?

c) Om föregående fråga besvaras jakande: Medför detta, särskilt mot bakgrund av artiklarna 7 och 24 i stadgan och artikel 8 i Europakonventionen, att denna förälder, om man gör en vidare tolkning av artikel 7.2 i direktiv 2004/38, får rätt att uppehålla sig mer än tre månader i barnets ursprungsmedlemsstat åtminstone så länge som föräldern har vårdnad om barnet och faktiskt utövar denna?

2) Frågor avseende artikel 6.1 EU i förening med stadgan:

a) i) Kan stadgan om de grundläggande rättigheterna enligt artikel 51.1 första meningen andra ledet tillämpas redan när föremålet för tvisten är beroende av en nationell lag (del av en lag), genom vilken också, men inte bara, direktiv har införlivats?

ii) Om föregående fråga besvaras nekande: Kan stadgan enligt artikel 51.1 första meningen andra ledet tillämpas redan av den anledningen att klaganden eventuellt har uppehållsrätt i EU och följaktligen enligt 5.2 § första meningen i Freizügigkeitsgesetz/EU kan begära ett uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare, såsom föreskrivs i artikel 10.1 första meningen i direktiv 2004/38?

iii) Om föregående fråga besvaras nekande: Kan stadgan enligt artikel 51.1 första meningen andra ledet tillämpas med stöd av rättspraxis i målet ERT (domstolens dom av den 18 juni 1991 i mål C-260/89, REG 1991, s. I-2925; svensk specialutgåva, volym 11, s. 209), punkterna 41–45, om en medlemsstat begränsar uppehållsrätten för en tredjelandsmedborgare som är far till en minderårig unionsmedborgare som huvudsakligen vistas med sin mor i en annan EU-medlemsstat på grund av dennas yrkesverksamhet?

b) i) Om stadgan kan tillämpas: Kan uppehållsrätt i EU för fadern som är tredjelandsmedborgare härledas direkt ur artikel 24.3 i stadgan åtminstone så länge som han har och faktiskt utövar vårdnad av sitt barn som är unionsmedborgare, också om barnet huvudsakligen vistas i en annan EU-medlemsstat?

ii) Om föregående fråga besvaras nekande: Medför barnets rätt till fri rörlighet enligt artikel 45.1 i stadgan, eventuellt i förening med artikel 24.3 i stadgan, att fadern som är tredjelandsmedborgare får uppehållsrätt i EU åtminstone så länge som han har och faktiskt utövar vårdnad av sitt barn som är unionsmedborgare, för att i synnerhet barnets rätt till fri rörlighet inte ska förlora all ändamålsenlig verkan?

3) Frågor avseende artikel 6.3 EU i förening med de allmänna unionsrättsliga principerna:

a) Kan de ’oskrivna’ grundläggande rättigheterna i EU som har utvecklats i domstolens praxis sedan domen av den 12 november 1969 i mål 29/69, Stauder (REG 1969, s. 419; svensk specialutgåva, volym 1, s. 421), punkt 7, och fram till exempelvis dom av den 22 november 2005 i mål C-144/04, Mangold (REG 2005, s. I-9981), punkt 75, tillämpas fullt ut även om stadgan inte kan tillämpas i det konkreta fallet, med andra ord, är de grundläggande rättigheterna som enligt artikel 6.3 EU fortsätter att gälla som allmänna unionsrättsliga principer fristående och oberoende vid sidan om de nya grundläggande rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna enligt artikel 6.1 FEU?

b) Om föregående fråga besvaras jakande: Kan, för att vårdnaden ska kunna utövas effektivt, uppehållsrätt i EU för tredjelandsmedborgaren som är far till en minderårig unionsmedborgare som huvudsakligen vistas med sin mor i en annan EU-medlemsstat på grund av dennas yrkesverksamhet härledas ur de allmänna unionsrättsliga principerna, i synnerhet mot bakgrund av rätten till skydd för familjelivet enligt artikel 8 i Europakonventionen?

4) Fråga avseende artikel 21.1 FEUF i förening med artikel 8 i Europakonventionen:

Om klaganden inte kan få uppehållsrätt i EU med stöd av artiklarna 6.1 eller 3 EU: Kan, med utgångspunkt i domstolens dom av den 19 oktober 2004 i mål C-200/02, Zhu och Chen (REG 2004, s. I-9925), punkterna 45–47, rätten till fri rörlighet för en minderårig unionsmedborgare som huvudsakligen vistas med sin mor i en annan EU-medlemsstat på grund av dennas yrkesverksamhet, enligt artikel 21.1 FEUF, eventuellt med stöd av artikel 8 i Europakonventionen, medföra att fadern som är tredjelandsmedborgare får uppehållsrätt i barnets ursprungsmedlemsstat, för att vårdnaden ska kunna utövas effektivt?

5) Fråga avseende artikel 10 i direktiv 2004/38 …

Om uppehållsrätt i EU skulle medges: Kan en förälder som är tredjelandsmedborgare och befinner sig i en sådan situation som klaganden begära att ett ’uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare’ utfärdas i enlighet med artikel 10.1 första meningen i direktiv 2004/38?”

33 De ovannämnda frågorna kan enligt den hänskjutande domstolen omformuleras till en enda nedanstående fråga:

”Följer det av unionsrätten att en förälder som är tredjelandsmedborgare och har vårdnadsrätt, för att upprätthålla regelbundna personliga relationer och direkt föräldrakontakt, har uppehållsrätt i den stat där hans barn som är unionsmedborgare har sitt ursprung, med hjälp av ett ’uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare’, även om barnet har utövat sin rätt till fri rörlighet och flyttat till en annan medlemsstat?”

Prövning av tolkningsfrågan

34 För att besvara den hänskjutande domstolens fråga ska EU-domstolen först pröva om en person som befinner sig i en situation som den som klaganden i det nationella målet befinner sig i kan åberopa sekundärrättsliga bestämmelser som, i vissa fall, föreskriver att en tredjelandsmedborgare ska beviljas uppehållstillstånd i en medlemsstat.

35 Om så inte skulle vara fallet kommer EU-domstolen därefter att pröva om en person som befinner sig i en situation som den som klaganden i det nationella målet befinner sig i kan grunda en uppehållsrätt direkt på FEU-fördragets bestämmelser om unionsmedborgarskap.

Tolkning av direktiv 2003/109

36 Enligt artikel 3.1 i direktiv 2003/109 ska direktivet tillämpas på tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på en medlemsstats territorium. Till skillnad från i direktiv 2004/38 (se dom av den 21 december 2011 i de förenade målen C-424/10 och C-425/10, Ziolkowski och Szeja, REU 2011, s. I-14035, punkterna 46 och 47), fastställs i direktiv 2003/109 inte några villkor som sådana medborgares vistelse ska uppfylla för att de ska anses lagligen bosatta på en medlemsstats territorium. Sådana villkor regleras följaktligen enbart av nationell rätt.

37 En medlemsstat ska enligt artikel 4.1 i direktiv 2003/109 bevilja ställning som varaktigt bosatt till nämnda medborgare som enligt nationell rätt varit lagligen och oavbrutet bosatta inom dess territorium i fem år omedelbart före inlämnandet av den relevanta ansökan. Regeln ska enligt artikel 3.2 i direktiv 2003/109 inte tillämpas vid vissa typer av vistelser.

38 För att förvärva ställning som varaktigt bosatt ska tredjelandsmedborgaren enligt artikel 5 i samma direktiv styrka att han eller hon för egen räkning och för de familjemedlemmar gentemot vilka de har försörjningsansvar förfogar över stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de skall kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten samt en sjukförsäkring avseende alla risker som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av. Likaså får medlemsstaterna kräva att tredjelandsmedborgare följer villkoren för integrering i enlighet med nationell lagstiftning.

39 Enligt artikel 7.3 i direktiv 2003/109 gäller att om de ovannämnda villkoren, vilka föreskrivs i artiklarna 4 och 5 i direktivet, är uppfyllda och om personen inte utgör ett hot i den mening som avses i artikel 6, ska den berörda medlemsstaten bevilja tredjelandsmedborgaren i fråga ställning som varaktigt bosatt.

40 Det framgår av punkt 24 i denna dom att klaganden i det nationella målet är tredjelandsmedborgare och påbörjade sin lagliga vistelse i Tyskland i januari 2006, med stöd av ett uppehållstillstånd för familjeåterförening enligt 28 § AufenthG. Med stöd av ett avtal om tillsvidareanställning som undertecknades i februari 2006 beviljades Yoshikazu Iida vidare uppehållstillstånd enligt 18 § AufenthG till den 2 november 2012. Detta skedde trots att det var omöjligt att erhålla ett sådant självständigt uppehållstillstånd som föreskrivs i 31 § AufenthG på grund av att sammanlevnaden med hustrun hade upphört.

41 Det framgår av handlingarna i målet dels att klaganden i det nationella målet, på grund av sin vistelse, inte omfattas av något av de fall som avses i artikel 3.2 i direktiv 2003/109, dels att han varit lagligen och oavbrutet bosatt i Tyskland i fem år.

42 Det ska dessutom påpekas att Yoshikazu Iida till följd av sin anställning för det första kan bevisa att han förfogar över stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att kunna försörja sig själv samt en sjukförsäkring avseende alla risker som medborgarna i Tyskland normalt omfattas av.

43 Det framgår däremot inte alls av handlingarna i målet att Yoshikazu Iida skulle utgöra ett hot mot allmän ordning eller allmän säkerhet i den mening som avses i artikel 6 i direktiv 2003/109.

44 Vad slutligen gäller de villkor för integration som föreskrivs i 9a § 2 punkterna 3 och 4 AufenthG, har det förvisso inte styrkts att Yoshikazu Iida har tillräckliga kunskaper i tyska språket, eller om rättsordningen och samhällsordningen samt om levnadsförhållandena i Tyskland. Den tyska regeringen har vid förhandlingen emellertid påpekat att Yoshikazu Iida, på grund av sin universitetsexamen, omfattas av mildare krav på integration enligt tillämplig nationell rätt. Vidare framgår det av handlingarna i målet att han till följd av sina arbetstider har befriats från skyldigheten att följa en integrationskurs.

45 En tredjelandsmedborgare som befinner sig i samma situation som klaganden i det nationella målet kan följaktligen i princip beviljas ställning som varaktigt bosatt enligt direktiv 2003/109.

46 Såsom framgår av punkt 31 i förevarande dom återkallade emellertid Yoshikazu Iida sin ansökan om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt 9a § AufenthG.

47 Det följer dock av artikel 7.1 i direktiv 2003/109 att för att förvärva ställning som varaktigt bosatt ska tredjelandsmedborgaren lämna in en ansökan till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där han eller hon är bosatt. På samma sätt beviljar medlemsstaterna enligt artikel 4.1 i direktivet ställning som varaktigt bosatt med beaktande av det antal år som omedelbart föregått inlämnandet av den berörda ansökan.

48 Eftersom Yoshikazu Iida avsiktligt återkallade sin ansökan om att förvärva ställning som varaktigt bosatt enligt direktiv 2003/109, kan han inte beviljas uppehållstillstånd med stöd av detta direktiv.

Tolkning av direktiv 2004/38

49 I artikel 3.1 i direktiv 2004/38, med rubriken ”Förmånstagare”, stadgas att direktivet ska tillämpas på alla unionsmedborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i samt på de familjemedlemmar enligt definitionen i artikel 2.2 som följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren.

50 Enligt artikel 2.2 a och d i direktiv 2004/38 ska underhållsberättigade släktingar i rakt uppstigande led, även till maken eller makan eller till sådan partner som avses i b i detta direktiv, anses som familjemedlemmar till en unionsmedborgare.

51 Direktiv 2004/38 ger nämligen inte alla tredjelandsmedborgare rätt att resa in och uppehålla sig i en medlemsstat, utan bara dem som är familjemedlemmar, i den mening som avses i artikel 2.2 i nämnda direktiv, till unionsmedborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet genom att bosätta sig i en annan medlemsstat än den där de själva är medborgare (dom av den 25 juli 2008 i mål C-127/08, Metock m.fl., REG 2008, s. I-6241, punkt 73, samt av den 15 november 2011 i mål C-256/11, Dereci m.fl., REU 2011, s. I-11315, punkt 56).

52 I det nationella målet är såväl Yoshikazu Iidas hustru som dotter förmånstagare enligt direktiv 2004/38, då de rest till och uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i, nämligen Österrike.

53 Vad gäller frågan om klaganden i det nationella målet eventuellt har ställning som ”familjemedlem” enligt artikel 2.2 i direktiv 2004/38 ska åtskillnad göras mellan klagandens band till sin dotter å ena sidan och sin hustru å andra sidan.

54 Vad för det första gäller släktskapet mellan klaganden och hans dotter följer det av artikel 2.2 d i direktiv 2004/38 att släktingar i rakt uppstigande led till unionsmedborgaren ska vara ”underhållsberättigade” i förhållande till unionsmedborgaren för att betraktas som ”familjemedlem” enligt denna bestämmelse.

55 Det framgår av domstolens rättspraxis att begreppet ”underhållsberättigad” familjemedlem till unionsmedborgaren som innehar uppehållsrätten följer av en faktisk situation som kännetecknas av att familjemedlemmens materiella underhåll garanteras av innehavaren av uppehållsrätten. När det är den omvända situationen som gäller, det vill säga att innehavaren av uppehållstillståndet är berättigad till underhåll från tredjelandsmedborgaren, kan den sistnämnde medborgaren inte göra gällande att han eller hon är en ”underhållsberättigad” släkting i rakt uppstigande led till innehavaren i den mening som avses i direktiv 2004/38, för att få uppehållstillstånd i den mottagande medlemsstaten (se, beträffande liknande bestämmelser i unionsrättsakter från tiden före direktiv 2004/38, domen i det ovannämnda målet Zhu och Chen, punkterna 43 och 44, och där angiven rättspraxis).

56 Härav följer att klaganden i det nationella målet inte kan betraktas som ”familjemedlem” till sin dotter i den mening som avses i artikel 2.2 i direktiv 2004/38.

57 Vad därefter beträffar bandet mellan klaganden och hans hustru erinrar domstolen om att för att betraktas som ”familjemedlem” till en unionsmedborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet i den mening som avses i artikel 2.2 a i direktiv 2004/38, uppställs inget annat villkor enligt nämnda bestämmelse än att personen ska vara make eller maka.

58 Domstolen har emellertid vad beträffar rättsakter från tiden före direktiv 2004/38 haft tillfälle att konstatera att äktenskapet inte kan anses upplöst om det inte har upphävts av den behöriga myndigheten. Detta är inte fallet enbart därför att makarna inte bor tillsammans, även om de har för

avsikt att skilja sig så småningom. Maken måste således inte nödvändigtvis bo stadigvarande med unionsmedborgaren för att ha en härledd uppehållsrätt (se dom av den 13 februari 1985 i mål 267/83, Diatta, REG 1985, s. 567, punkterna 20 och 22; svensk specialutgåva, volym 8, s. 61).

59 Det finns desto större anledning att tillämpa en sådan tolkning av en bestämmelse som är analog med artikel 2.2 a i direktiv 2004/38 – vilken dessutom krävde en normal bostad för unionsmedborgarens familj – inom ramen för nämnda artikel 2.2 a som inte uppställer något sådant krav på bostad.

60 I förevarande fall har makarna Iidas äktenskap inte upplösts varför Yoshikazu Iida kan anses som familjemedlem till sin hustru i den mening som avses i nämnda bestämmelse i direktiv 2004/38.

61 Klaganden i det nationella målet kan förvisso anses som ”familjemedlem” till sin hustru i den mening som avses i artikel 2.2 a i direktiv 2004/38 men kan inte betraktas som ”förmånstagare” enligt samma direktiv, eftersom det enligt artikel 3.1 i direktivet krävs att familjemedlemmen till unionsmedborgaren som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den han eller hon själv är medborgare i följer med eller ansluter sig till unionsmedborgaren.

62 Samma krav på att den aktuella familjemedlemmen ska följa med eller ansluta sig till unionsmedborgaren uppställs även i artiklarna 6.2 och 7.2 i direktiv 2004/38, då unionsmedborgarens uppehållsrätt utvidgas till att gälla för hans eller hennes familjemedlemmar som inte är medborgare i en medlemsstat, samt i artikel 10.2 c för utfärdande av ett sådant uppehållskort som föreskrivs i detta direktiv.

63 Ett sådant krav uppfyller vidare syftet med den härledda rätt till inresa och uppehåll som föreskrivs i direktiv 2004/38 för familjemedlemmar till unionsmedborgare. I annat fall skulle omöjligheten för unionsmedborgaren att låta sin familj följa med eller ansluta sig till honom eller henne i den mottagande medlemsstaten undergräva vederbörandes fria rörlighet genom att avskräcka denne från att utöva sin rätt till inresa och uppehåll i nämnda medlemsstat (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Metock m.fl., punkt 63).

64 Av detta följer att rätten för en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en unionsmedborgare som utövat sin rätt till fri rörlighet, att bosätta sig med nämnda medborgare med stöd av direktiv 2004/38, bara kan åberopas i den medlemsstat där arbetstagaren är bosatt (se, för ett liknande resonemang, avseende bestämmelser i liknande rättsakter från tiden före direktiv 2004/38, dom av den 11 december 2007 i mål C-291/05, Eind, REG 2007, s. I-10719, punkt 24).

65 Eftersom Yoshikazu Iida varken följt med eller anslutit sig, i den mottagande medlemsstaten, till sin familjemedlem som är unionsmedborgare och som utövat sin rätt till fri rörlighet, kan han inte beviljas uppehållsrätt med stöd av direktiv 2004/38.

Tolkning av artiklarna 20 FEUF och 21 FEUF

66 Domstolen erinrar inledningsvis om att fördragets bestämmelser om unionsmedborgarskap inte ger några självständiga rättigheter till tredjelandsmedborgare.

67 I likhet med de rättigheter som ges enligt direktiv 2004/38 till familjemedlemmar – som är tredjelandsmedborgare – till en unionsmedborgare som är förmånstagare enligt nämnda direktiv, utgör de eventuella rättigheter som tredjelandsmedborgare ges i fördragets bestämmelser om unionsmedborgarskap nämligen inte egna rättigheter, utan härledda rättigheter till följd av att en unionsmedborgare utövat sin rätt till fri rörlighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 maj 2011 i mål C-434/09, McCarthy, REU 2011, s. I-3375, punkt 42, och domen i det ovannämnda målet Dereci m.fl., punkt 55).

68 Såsom påpekats i punkt 63 i denna dom grundas syfte och skäl till nämnda härledda rättigheter på att det skulle undergräva unionsmedborgarens fria rörlighet att inte erkänna nämnda rättigheter genom att avskräcka denne från att utöva sin rätt till inresa och uppehåll i den mottagande medlemsstaten.

69 Det har tidigare slagits fast att om den förälder som är medborgare i en medlemsstat eller i ett tredjeland och som har den faktiska vårdnaden om en minderårig unionsmedborgare förvägrades möjligheten att uppehålla sig med denna medborgare i den mottagande medlemsstaten skulle den senares uppehållsrätt bli helt verkningslös. Det står klart att möjligheten för ett barn i späd ålder att utnyttja uppehållsrätten med nödvändighet förutsätter att barnet har rätt att åtföljas av den person som har den faktiska vårdnaden om det och följaktligen att denna person kan bo tillsammans med barnet i den mottagande medlemsstaten under den tid som barnet uppehåller sig där (domen i det ovannämnda målet Zhu och Chen, punkt 45).

70 På samma sätt har det slagits fast att när en unionsmedborgare återvänder till den medlemsstat där han eller hon är medborgare efter att ha förvärvsarbetat i en annan medlemsstat har en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till unionsmedborgaren, rätt till uppehåll i den medlemsstat där arbetstagaren är medborgare, även om arbetstagaren inte utövar en verklig och faktisk ekonomisk verksamhet där. Om nämnde tredjelandsmedborgare inte hade en sådan rätt kunde arbetstagaren, som är unionsmedborgare, förmås att inte lämna den medlemsstat där han eller hon är medborgare för att ta anställning i en annan medlemsstat, om vederbörande inte var säker på att en dag kunna återvända till ursprungsmedlemsstaten och fortsätta att leva med sina nära anhöriga som de till följd av äktenskap eller familjeåterförening eventuellt kan ha börjat leva med i den mottagande medlemsstaten (domen i det ovannämnda målet Eind, punkterna 45, 35 och 36).

71 Det finns slutligen mycket speciella situationer i vilka en tredjelandsmedborgare, som är familjemedlem till en medborgare i en medlemsstat, trots att sekundärrätten avseende tredjelandsmedborgares uppehållsrätt inte är tillämplig och den berörde unionsmedborgaren inte har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet, i undantagsfall inte får nekas uppehållsrätt, eftersom det skulle innebära att det unionsmedborgarskap som innehas av den ovannämnda unionsmedborgaren förlorar sin ändamålsenliga verkan. Detta gäller om unionsmedborgaren som följd av ett sådant nekande skulle tvingas att lämna unionen som helhet och berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som ställningen som unionsmedborgare ger (domen i det ovannämnda målet Dereci m.fl., punkterna 67, 66 och 64).

72 Den gemensamma nämnare som kännetecknar de ovannämnda situationerna är att även om de a priori regleras av bestämmelser som omfattas av medlemsstaternas behörighet, det vill säga bestämmelser om tredjelandsmedborgares rätt till inresa och uppehåll utanför tillämpningsområdet för direktiv 2003/109 eller direktiv 2004/38, har de emellertid ett mycket nära samband med en unionsmedborgares rätt till fri rörlighet, vilken utgör hinder mot att tredjelandsmedborgare nekas rätt till inresa och uppehåll i den medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt för att inte undergräva den ovannämnda rätten till fri rörlighet.

73 I ett mål likt det nationella målet ska det först påpekas att klaganden, som är tredjelandsmedborgare, inte begär uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten där hans hustru och dotter bor, vilka båda är unionsmedborgare, utan i Tyskland som är deras ursprungsmedlemsstat.

74 Vidare är det ostridigt att nämnde klagande alltid har varit bosatt i den medlemsstaten i enlighet med nationell rätt utan att avsaknaden av en uppehållsrätt med stöd av unionsrätten avskräckt hans dotter eller hustru från att utöva sin rätt till fri rörlighet genom att flytta till Österrike.

75 Såsom följer av punkterna 28 och 40–45 i denna dom har klaganden i det nationella målet vidare uppehållsrätt enligt nationell rätt till och med den 2 november 2012, vilken kan förlängas enligt den tyska regeringen. Han kan dessutom i princip beviljas ställning som varaktigt bosatt enligt direktiv 2003/109.

76 Under dessa omständigheter kan det inte med framgång hävdas att det beslut som är aktuellt i det nationella målet riskerar att frånta Yoshikazu Iidas dotter eller hustru möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som tillkommer dem i kraft av unionsmedborgarskapet eller hindra dem från att utöva sin rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (se domen i det ovannämnda målet McCarthy, punkt 49).

77 Domstolen erinrar om att en rent hypotetisk möjlighet att utöva rätten till fri rörlighet inte utgör ett tillräckligt samband med unionsrätten för att motivera att dess bestämmelser tillämpas (se dom av den 29 maj 1997 i mål C-299/95, Kremzow, REG 1997, s. I-2629, punkt 16). Detsamma gäller rent hypotetiska hinder för nämnda rättighet.

78 Vad gäller de grundläggande rättigheter som tagits upp av den hänskjutande domstolen, i synnerhet rätten till respekt för privatlivet och familjelivet samt barnets rättigheter i artiklarna 7 respektive 24 i stadgan, erinrar domstolen om att bestämmelserna i stadgan, enligt artikel 51.1 däri, gäller för medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Enligt punkt 2 i samma artikel innebär denna stadga inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, och medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen. Domstolen ska således – mot bakgrund av stadgan – tolka unionsrätten inom ramen för de befogenheter unionen tilldelats (domen i det ovannämnda målet Dereci m.fl., punkt 71).

79 För att fastställa om de tyska myndigheternas beslut att neka Yoshidkazu Iida ”uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare” innebär en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51 i stadgan, kommer domstolen att, bland andra omständigheter, pröva om de aktuella nationella bestämmelserna syftar till att tillämpa en unionsrättslig bestämmelse. Domstolen kommer därefter att pröva bestämmelsernas art och om de eftersträvar andra syften än dem som omfattas av unionsrätten även om de indirekt kan påverka unionsrätten. Slutligen kommer domstolen att undersöka om det finns några specifika unionsrättsliga bestämmelser på området eller några sådana bestämmelser som kan påverka dem (se dom av den 18 december 1997 i mål C-309/96, Annibaldi, REG 1997, s. I-7493, punkterna 21–23).

80 5 § FreizügG/EU, vari föreskrivs regler om beviljande av ”uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare”, syftar förvisso till att tillämpa unionsrätten. Situationen för klaganden i det nationella målet regleras emellertid inte av unionsrätten, eftersom han inte uppfyller de nödvändiga villkoren för att beviljas ett sådant kort enligt artikel 10 i direktiv 2004/38. I avsaknad av en ansökan från klaganden i det nationella målet om att beviljas ställning som varaktigt bosatt enligt direktiv 2003/109 saknar hans situation anknytning till unionsrätten.

81 Tyska myndigheternas beslut att neka Yoshidkazu Iida ”uppehållskort för en familjemedlem till en unionsmedborgare” innebär under dessa omständigheter inte en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51 i stadgan. Frågan om beslutet står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheterna kan därför inte prövas med avseende på de rättigheter som införs genom stadgan.

82 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska den ställda frågan besvaras enligt följande. Utöver de situationer som regleras i direktiv 2004/38 och om det inte föreligger någon annan anknytning till unionsrättsliga bestämmelser om medborgarskap, kan en tredjelandsmedborgare inte göra gällande en uppehållsrätt som är härledd till en unionsmedborgare.

Rättegångskostnader

83 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Utöver de situationer som regleras i rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG, och om det inte föreligger någon annan anknytning till unionsrättsliga bestämmelser om medborgarskap, kan en tredjelandsmedborgare inte göra gällande en uppehållsrätt som är härledd till en unionsmedborgare.

Underskrifter